

Chùa Phù Dung - núi Phù Dung, núi Bình San

ISSN: 2734-9195 11:32 27/08/2025

Không phải ai dù sống trên đất Hà Tiên cũng biết rõ lịch sử Chùa Phù Dung, các giai đoạn thăng trầm, sự biến mất của núi Phù Dung và Tao Đàn Chiêu Anh các từng tồn tại ở vị trí nào?

Tác giả: **Nguyễn Thành Công**

Ngôi chùa ấy nổi tiếng: **Phù Dung cổ tự**. Chính vì bề dày thời gian, sự nghiệp lớn của họ Mạc ở Hà Tiên, nhiều thông tin về lịch sử bậc khai sơn tạo tự và ngôi chùa nên từ lâu muốn đến và khi đến, quay về lại không ngót những trăn trở.

Không chỉ chuyện hình thức mộ táng Sư bà Phù Dung là mộ úp hay mộ quy, mà còn bao vấn đề khác.

Theo lối mòn dài lâu, Phù Dung cổ tự đã có là xuyên suốt từ thừa tạo dựng hay đã di chuyển địa điểm qua biến thiên lịch sử?

Núi Phù Dung cách không xa núi Bình San - nơi tọa lạc ngôi chùa hiện tại. Khởi thủy Chùa Phù Dung ở chân núi cùng tên, vị trí ngày nay đã di dời từ nền chùa cũ, một chuyện không hiếm xảy ra với các ngôi chùa lâu đời? Và nếu có di dời thì vì sao lại di dời?

Ảnh tác giả cung cấp

Đất Hà Tiên ở vị trí dưới tầm nhìn ngó thường xuyên của Chân Lạp và Xiêm La tức Cambodia và Thailand ngày nay, từ khi Mạc Cửu dâng đất cho Chúa Nguyễn ở Phú Xuân (Huế), Xiêm và Chân Lạp gây áp lực và không ít lần mang binh sang xâm chiến, tàn phá mảnh đất này.

Đợt công phá Hà Tiên năm 1771 rất đáng kể, quân Xiêm tàn phá Hà Tiên, trong lửa binh quân giặc, chùa Phù Dung cũng bị tàn phá.

Đến năm 1845, thay thế vai trò của họ Mạc, quan Tổng Đốc An Giang Doãn Uẩn đã cho khôi phục chùa Phù Dung, xây ở vị trí mới vốn là nơi từng tồn tại Tao đàn Chiêu Anh Các, nơi sinh hoạt thi ca nổi tiếng do Tổng trấn Mạc Thiên Tích chủ trương, tức nền mới, công trình mới.

Hà Tiên không yên, giao tranh Tây Sơn - Nguyễn Ánh kéo về Phương Nam, sau đó Xiêm lại tấn công, Mạc Thiên Tích đến đất Xiêm và mất ở đó, số phận Chùa Phù Dung nằm trong số phận chung những gì liên quan họ Mạc cũng bị tổn thương nặng nề. Giai đoạn khá dài chùa không còn tồn tại.

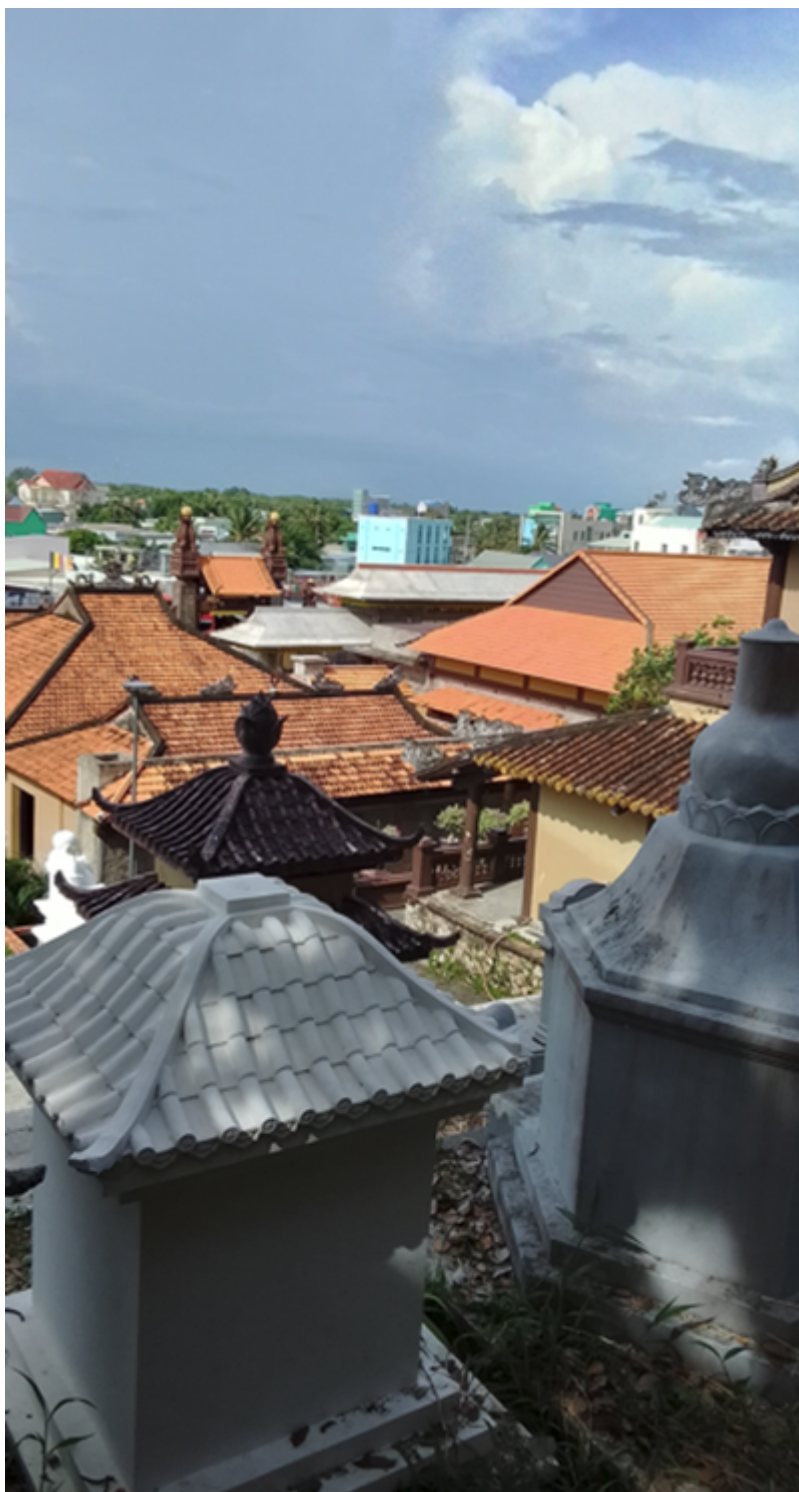
Ảnh tác giả cung cấp

Thời Việt Nam Cộng hòa, năm 1969, chùa được khôi phục ở vị trí ngày nay, tức chân núi Bình San. Đến lúc này Núi Phù Dung đã hầu như biến mất do khai thác đá, trong khi biểu tượng của bậc công thần mở đất, nơi lăng lộ họ Mạc hợp quần, các chế độ qua các thời kỳ đều trân trọng giữ gìn, núi Bình San vẫn vẹn nguyên qua bao biến thiên dâu bể.

Từ năm 1969 đến nay ngôi chùa ấy bao lần tu bổ, có mở rộng, đáng kể nhất chính giai đoạn Đại đức Thích Huệ Tâm đương chức Trụ trì, nhiều hạng mục công trình được phát triển thành một quần thể kiến trúc khá rộng dưới chân núi, khác nhiều hình dáng ngôi am tự khiêm tốn ban đầu do Tổng Trấn ra lệnh xây cho thứ thiếp của mình tu học.

Như vậy, không phải ai dù sống trên đất Hà Tiên cũng biết rõ lịch sử Chùa Phù Dung, các giai đoạn thăng trầm, sự biến mất của núi Phù Dung và Tao Đàn Chiêu Anh các từng tồn tại ở vị trí nào?

Tác giả: **Nguyễn Thành Công**